

velskrevne, at de kunne stå alene som essays, men det er ikke tilfældet. Kun omtalen af „Jord“ — en forkortet udgave af artiklen om filmen i „Celluloid“ — er ekstraordinær. Og i de senere år er Rotha, hvis betydning som filmkritiker var overordentlig stor i trediverne, blevet distanceret som kritiker af de unge folk fra „Sight and Sound“. Når han ser skævt til dem (og han langer flere steder voldsomt ud efter bladet), får man en fornemmelse af, at der er lidt jalousi med til spillet. Bogen bærer nogle steder præg af den tilsidesattes sårede forfølgelighed, den stærkt engagerede kritiks hyppigste erhvervs sygdom.

Det bedste i „Rotha on the Film“ er de kæmpende artikler. Man kan ikke undgå at blive imponeret af, hvor vedholdende og hvor aktiv Rotha har været i kampen for en bedre engelsk film (både dokumentar- og spille-). Herhjemme har vi ikke haft noget, der kan komme op på siden af denne polemiske ildhu. Her er der ingen, der gider præstere en systematisk og grundig kritik af den nationale produktion. Danske filmkritikere er nogle vanter — det bliver endnu mere iøjnefaldende, når man læser det sidste afsnit af Rothas bog.

Rotha har beskæftiget sig med næsten alt, hvad der angår film. Han går i 1930 stærkt ind for film-museumstanken, han skriver om sin glæde ved at samle på *stills*, han funderer over filmens muligheder i undervisningen, han analyserer dekorationernes betydning (i en artikel, der kostede ham hans job som *assistant art-director* på et af de engelske selskaber), han fortæller i en morsom artikel om lundske pionerer blandt biografdirektorerne, han sender breve om film til „The Times“, han interviewer *Alexander Korda*.

Alt dette foruden filmene.

En sand entusiast.

Erik Ulrichsen.

Ikke ved sværdet

Jessamyn West: „To See the Dream“. Hodder and Stoughton, London 1958.

Frank Capra købte for mere end 10 år siden filmrettighederne til Jessamyn Wests kvækerroman „The Friendly Persuasion“, og det er let at forstå, at denne historie om en amerikansk kvækerfamilie under borgerkrigen appellerede til Capra. Dens idealisme, dens beskrivelse af konflikterne hos mennesker, som heller ikke i krigstider må øve vold og dens mange humoristiske islæt har lige været noget for ham. Men Capra fik aldrig filmet bogen.

Det gjorde imidlertid *William Wyler*, og hans film fik førstepremien i Cannes 1957 („Kosmorama“ omtalte den i London-brevet i nr. 24).

På forhånd skulle man ikke synes, at stoffet var „wylersk“, og denne fornemmelse bekræftes i nogen grad af Jessamyn Wests bog om filmens tilblivelse: „To See the Dream“.

Miss West, der bliver engageret til at skrive manuskriptet (sammen med bl. a. instruktørens broder *Robert*), får hurtigt at vide af Wyler, at han ikke er pacifist. Og han stiller nogle forslag, som får det til at give i forfatterinden, bl. a. overvejer han at lade *Jane Russell* spille den kvindelige hovedrolle og at lade Jess (den mandlige hovedperson) foretage absolut ikke-kvækerske handlinger. Men Wyler bøjer sig for forfatterindens (og andres) protester, og man

får en mistanke om, at disse forslag er spilfægteri fra Wylers side. Hvis han stiller nogle efter forfatterindens mening hårresende forslag, og siden opgiver dem, kan han så ikke uden gnidninger få sin vilje i detailspørgsmål?

Trods disse og enkelte andre skænderier er samarbejdet nogenlunde harmonisk, og „To See the Dream“ danner nærmest en kontrast til *Lillian Ross'* afslørende og bidse „Picture“. Men man føler ikke, at „Friendly Persuasion“ for Wyler er en personlig filmdigterisk indsats — hvilket stemmer godt overens med det indtryk, man har fået af Wyler i de senere år: en instruktør, der ikke længere tilhører eliten, fordi det raffinerede arbejde med billederne er trådt mere og mere i baggrunden til fordel for den nemme effekt.

Man kan ikke anvende klichéen maskinel om denne Hollywood-produktion. „Friendly Persuasion“ er tydeligvis resultatet af et kompliceret samarbejde mellem særdeles levende mennesker, der er alt andet end dele af et maskineri, usikre, velbegavede, stræbende mennesker, der forsøger at gøre deres produkt salgbart uden at sælge sig selv. Med en vis autoritet udfolder Wyler sig mellem på den ene side forfatterinden og hendes fornuftigt fremførte kunstneriske krav og på den anden side kapitalen, hvis kommercielle krav man ganske vist ikke hører så meget om, men som bestandsigt anes i baggrunden. Wyler fremtræder ikke som en kunstner, men som en klog balancekunstner.

„To See the Dream“ er græssløst snakkesalig, og det er ikke mange sider, der kan fængsle den, som vil vide noget mere om Hollywood. Ganske pudsigt er portrætteret af *Gary Cooper* (der spiller Jess). Da talen falder på „Vera Cruz“, siger han lakonisk om sin præstation: „I stank“. Og Cooper — kaldet *Coop* — er noget nervøs over at skulle spille en rolle, der ikke giver anledning til flot aktion: „There comes a time“, siger han, „when the people who see me in a picture expect me to do something“. „You mean pull a trigger?“, indskyder Miss West blidt. „Deliver a blow“, svarer Cooper. „Fist or bullet. Or sword. They expect it. They feel let down without it“.

Wladimir Winde.

Læserbrev

Kære „Kosmorama“!

Tak for henvisningen i nr. 33 om et forsvar for brugen af fremmedord. Og blot een bemærkning herom. Det centrale i lederen „Filmkritikken“ i nr. 8 er i denne forbindelse: „Det er skadeligt for enhver skribent at skrive nedad“. Efter det må man beklage stakler som *Johs. V.* og *Martin A.*, som gjorde sig al umage for at skrive dansk. For det er jo at skrive nedad efter lederens tankegang.

Det skulle dog gerne være sådan, at blot nogenlunde almindelige mennesker kan fatte også hvad der står i danske filminteresseres højorgan.

Deres gennemført (næsten præcist konsekvent) nedadskrivende holder
N. J. Tortzen,
Herning.

På'en igen: Hverken *Johannes V. Jensen* („Interferens!“) eller *Martin A. Hansen* („Godnat og Tak, gamle Obskurant“ — „Tornebusken“ side 195) var purister. „At skrive dansk“ er ikke identisk med at undgå fremmedord. „Almindelige mennesker“ kan også i tvivlstilfælde slå et ord op. Hvorfor „næsten“ i parentes?
Red.